

Täysistunto

Tiistai 24.3.2026 klo 14.00—18.54

13. Lakialoite laeiksi perusopetuslain ja lukiolain muuttamisesta

Lakialoite LA 4/2026 vp Hanna Sarkkinen vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Tähänkin keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia, ja jos puhujalis-
taa ei ehditä käydä loppuun asti, niin asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden
asiakohtien jälkeen. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.23 **Hanna Sarkkinen vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitteessa esite-
tään peruskoulun ja lukion uskonnon- ja elämäntutkimustiedon opetuksen korvaamista
kaikille oppilaille yhteisellä katsomusaineella, jonka nimi olisi katsomusoppi. Katsomus-
oppi olisi kaikille oppilaille uskontokuntaan kuulumisesta riippumatta pakollinen aine,
eikä opetukseen osallistumisesta voitaisi enää myöntää vapautusta koulun ulkopuolella ta-
pahtuvan uskonnonopetuksen perusteella.

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa oppilaiden yhdenvertaisuutta, edistää sivistyksellisten
oikeuksien, lapsen edun ja uskonnon ja omantunnon vapauden toteutumista sekä lisätä
ymmärrystä uskonnoista, kulttuureista ja vakaumuksista osana opetusta. Tavoitteena on
torjua eriytymistä ja lisätä yhteisymmärrystä eri uskontokuntiin kuuluvien ja kuulumatto-
mien ja eri tavalla ajattelevien ihmisten välillä. Tavoitteena on myös opetuksen laadun ja
saatavuuden varmistaminen oppilaan uskontokuntaan kuulumisesta riippumatta. Esitys
helpottaisi ja yksinkertaistaisi opetuksen järjestäjien tilannetta ja vähentäisi kustannuksia,
kun nykyisten eriytettyjen opetusjärjestelyiden sijaan kaikki oppilaat osallistuisivat yhtä-
läiseen opetukseen.

Uutta oppiainetta kehitettäessä on ratkaistava esimerkiksi opettajien kelpoisuuteen ja
koulutukseen liittyvät kysymykset. Kyseessä on rakenteellisesti iso muutos, joka vaatii
myös lainsäädännön uudistamista. Tarkemmin uuden oppiaineen sisällöt ja tavoitteet tulee
määritellä kasvatuksen ja koulutuksen asiantuntijoiden toimesta. Olen iloinen, että opetus-
ministeri Adlercreutz on ilmaissut tukensa yhteiselle katsomusaineelle.

Arvoisa puhemies! Dialogi ja ymmärrys erilaisten katsomusten välillä on keskeinen osa
yleissivistystä ja hyvin tärkeää vastakkainasetteluja korostavassa maailmassa. Kouluilla on
merkittävä tehtävä toimia eri taustoista tulevien lasten yhteisenä paikkana, jossa on mah-
dollista oppia ymmärtämään sekä omaa että muiden katsomuksia ja oppia tunnistamaan
katsomuksia yhdistäviä arvoja. Siirtyminen kaikille yhteiseen katsomusaineeseen edistäisi
yhteistä ja yhdenvertaista yleissivistystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

Tällä hetkellä uskonnon oppiaineessa on useita eri oppimääriä. Oppilasmäärältään suurimpia oppilasmääriä ovat evankelis-luterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto ja islam. Uskonnonopetus on tunnustuksetonta. Elämäkatsomustiedon opiskelu on tarkoitettu uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomille oppilaille. Sen opetukseen voi huoltajan pyynnöstä osallistua myös oppilas, jonka omaa uskontoa ei opeteta. Perusopetuslaki ei kuitenkaan salli evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkkokunnan jäsenten osallistumista elämäkatsomustiedon opiskeluun. Kaikille yhteinen katsomusaine edistäisi lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta myös siten, että oppijat ja huoltajat eivät nykyiseen tapaan olisi enää eriarvoisessa valintatilanteessa katsomusaineiden opetuksen suhteen.

Perusopetuslaki mahdollistaa nykyisin huoltajan hakemuksesta myös vapautuksen koulun uskonnon tai elämäkatsomustiedon opetuksesta ja opetuksen korvaamisen koulun ulkopuolella tapahtuvalla uskonnollisen yhdyskunnan tarjoamalla toiminnalla. Siinä, missä kouluissa tapahtuva uskonnonopetus on opetussuunnitelman mukaista ja opetusta myös valvotaan, valvonta ei ulotu koulujen ulkopuolella tapahtuvaan uskonnonopetukseen, vaikka opetus korvaisi koulujen uskonnonopetusta. Tämä on herättänyt myös huolta opetuksen sisällöstä ja lapsille annettavista vaikutteista, jopa radikalisaation uhasta. Yhteinen katsomusaine poistaisi tämän ongelman. Kyse olisi kaikille oppilaille pakollisesta yhteisestä oppiaineesta, jolle osallistumisesta ei voisi hakea vapautusta ja jota ei voisi korvata koulun ulkopuolella tapahtuvalla uskonnollisen yhdyskunnan tarjoamalla opetuksella.

Arvoisa puhemies! Yhteinen katsomusaine ei kavenna uskonnonvapautta. Perheissä mahdollinen uskontoon liittyvä kasvatus voidaan toteuttaa perheiden itse parhaaksi katsomalla tavalla jatkossakin. Erillisten uskontoaineiden opetuksen lopettaminen ei vaikuta lasten ja perheiden oman uskonnon harjoittamiseen koulun ulkopuolella. Koulun uskonnonopetusta ei ole nykyisinkään tarkoitettu tunnustukselliseksi.

Arvoisa puhemies! Helsingissä syntyvistä lapsista jo pidempään enää alle puolet on liitetty evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Vaikka erot katsomusaineiden opiskelussa ovat maakuntien välillä huomattavia, valtakunnallisesti elämäkatsomustiedon ja islamin opiskelu on kasvussa ja evankelis-luterilaisen uskonnon opiskelu on laskussa. Myös tämän vuoksi koulujen opetusta ja katsomusaineita on tärkeää kehittää vastaamaan tämän päivän katsomuksellista todellisuutta Suomessa.

Kaikille yhteinen katsomusaine helpottaisi myös koulutuksen järjestäjien tilannetta. Pienten ryhmien opetus ja pirstaloitunut katsomusaineiden opetus on kallista ja hankalaa. Useiden eri uskontojen opetuksessa käytännön haasteita tuovat nykyisellään myös opettajien rekrytointi ja lukujärjestyksen suunnittelu. Yhteisen katsomusaineen myötä myös katsomusaineiden opetussuunnitelmien laatiminen selkeytyisi, koska niitä tarvittaisiin lukuisien suunnitelmien sijasta vain yksi. Yhteiseen katsomusaineeseen siirtyminen todennäköisesti säästäisi opetuksen järjestäjien pysyviä kustannuksia, kun opetuksen järjestäminen yksinkertaistuisi. Kuitenkin alkuvaiheeseen liittyisi kertaluonteisia lisäkustannuksia esimerkiksi opettajien täydennyskoulutukseen ja uuteen oppiaineeseen siirtymiseen liittyen.

Arvoisa puhemies! Katsomusaineiden opetuksen järjestämiselle kaikille oppilaille yhteisen katsomusaineen muodossa nykyisten erillisten uskontojen ja elämäkatsomustiedon opetuksen sijaan ei ole perustuslaista tai ihmisoikeussopimuksista johtuvia esteitä. Sen sijaan yhteinen katsomusaine turvaisi ja edistäisi oppilaiden yhdenvertaista kohtelua, lisääisi dialogia, torjuisi eriytymistä ja helpottaisi opetuksen järjestäjien tilannetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Sitten edustaja Kivelä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

17.29 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Sarkkiselle hyvästä lakialoitteen esittelystä, ja lisäksi haluan kiittää edustaja Lohikoskea, joka on myös mukana tässä aloitteen laatimisessa. Tässä lakialoitteessa on siis kyse siitä, että me haluamme, että peruskoulun ja lukion uskonnon ja elämäntutkimustiedon opetus korvataan kaikille oppilaille yhteisellä katsomusaineella, jonka nimi olisi katsomusoppi.

No, miksi tällainen uudistus tarvitaan? Nostan itselleni tärkeimmät perustelut:

Ensinnäkin yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys: Jo nyt siis edellytetään, ettei tunnustuksellista uskonnonopetusta harjoiteta koulussa, eli jo nyt uskonnon harjoittaminen ja koulujen opetus ovat eri asioita. Tämän lakialoitteen tavoitteena on parantaa oppilaiden yhdenvertaisuutta ja edistää lapsen edun, kaikkien lasten sivistyksellisten oikeuksien sekä uskonnon- ja omantunnonvapauden toteutumista.

Sitten toiseksi yhteenkuuluvuus: Minusta olisi tärkeää, että koulu toisi eri uskontokuntia ja uskonottomia lapsia yhteen eikä erottelisi oppilaita uskonnon mukaan. Minusta tavoitteen pitää olla se, että me lisäämme kaikkien ymmärrystä eri uskonnoista, eri kulttuureista ja eri vakaumuksista osana opetusta. Ajattelen, että meidän pitää kriittisesti arvioida sitä, kuinka nykymuotoinen, eriytetty uskontojen opetus toteuttaa tätä tavoitetta, vai käykö niin, että uskontojen mukaan jaettu opetus jakaa aivan tarpeettomasti oppilaita ryhmiin ja jopa pahimmillaan voi luoda turhia ennakkoluuloja lasten välillä. Uskonkin, että yhteinen katsomusoppi lisäisi eri taustoista tulevien oppilaiden keskinäistä ymmärrystä ja yhteistyötä, ja tämä sitten tietenkin vähentäisi niitä ennakkoluuloja ja syrjintää. Koen, että juuri tässä ajassa tällaista myös kipeästi tarvitaan.

Sitten kolmanneksi ovat nämä käytännön syyt, eli nykyään on vaikea valvoa eri uskontojen opetuksen laatua. Tällainen eriytetty opetus hankaloittaa koulupäivien järjestelyjä, hankaloittaa lukujärjestysten laadintaa, ja niin edespäin. Tuoreessa Helsingin Sanomien artikkelissa kaikki haastatellut opettajat tosiaan kannattivat tätä yhteistä katsomusoppia, ja tässä tuotiin juurikin esille myös näitä ihan käytännön syitä. Toki tämä myös säästäisi kustannuksissa.

Sitten opetusministeri Adlercreutz tosiaan kertoi viime vuoden lopulla, että hän selvittää nyt tätä yhteistä katsomusainetta. Lähtökohtaisesti tämä on tietenkin hyvä asia, mutta hieman ihmettelen tätä, koska asiaahan on jo selvitetty. Eli viime kaudella opetusministerinä toiminut Li Andersson selvitti tätä asiaa, ja se valmistunut selvitys esittää, että katsomusaineita tulisi kehittää siitä näkökulmasta, mikä on eri uskonnoille ja elämäntutkimustiedon opetukselle yhteistä, tavoitteena yhteinen katsomusaine. Eli meillä on tarpeeksi tietoa, asiaa on selvitetty, ja nyt voitaisiin jo siirtyä tästä selvittelystä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä esimerkiksi kotikaupunkini Helsingin. Helsinki on monikulttuurinen kaupunki, ja meillä on lapsia monista taustoista, niin kuin toki monessa muussakin Suomen kunnassa, mutta Helsingissä tosiaan suurin osa lapsista ei kuulu evankelis-luterilaiseen kirkkoon, ja silti sen opetus tuntuu olevan siellä koulussa tällainen normi tai lähtökohta. No, Helsingissä yhteistä katsomusainetta testataan jo 22 koulussa, ja siksi onkin hyvä, että tämä asia etenee nyt laajemminkin. Helsinki on nimittäin ottamassa yhteisen katsomusaineen käyttöön jo ensi vuonna. Nyt me kuitenkin tiedämme, että lainsäädäntö ja perusopetuksen opetussuunnitelma eivät vielä täysin mahdollista sitä, että tätä katsomusainetta opetetaan kokonaan yhdessä. Tämä tietenkin sitten huomioidaan Helsingin mallissa, mutta tämä on nyt jälleen yksi esimerkki siitä, että lainsäädäntömuutosta todella tarvitaan, ja sitten siellä ollaan jo etenemässä käytännön tasolla joka tapauksessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

Arvoisa puhemies! Uskonnoilla on suuri merkitys niin yksilöiden elämään kuin kulttuuriin ja yhteiskuntaan laajemminkin. On tärkeää, että me ymmärrämme toisiamme ja ymmärrämme toistemme katsomuksia ja taustoja ja että meidän tietomme uskonnoista on laajaa ja monipuolista eikä vain oman perheen katsomukseen liittyvää. Samaan aikaan tässä ajassa tarvitaan tiedon lisäksi myös eri uskontojen ja uskonnottomien ihmisten välistä tulemistä yhteen, ja koulun uskonnonopetusta pitää siis päivittää nykyaikaan. Ymmärrys erilaisista katsomuksista on osa sivistystä, ja on aikuisten tehtävä varmistaa, että kaikki lapset saavat yhdenvertaista opetusta eri uskontoihin ja katsomuksiin liittyen. Kaikille yhteinen katsomusaine asettaisi lapset yhdenvertaiseen asemaan ja edistäisi ymmärrystä ihmisten välillä. Toivonkin, että tämä lakialoitteemme saa nyt kannatusta laajasti eri eduskuntaryhmistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.36 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen kulttuuriperintö ei saa kadota kouluista. Keskustelua uskonnonopetuksen muuttamisesta kaikille yhteiseksi elämäntutustumustiedoksi tai elämäntutustumusaineeksi käydään jotenkin hyvin yksinkertaisesti, jotenkin mutkat suoriksi -argumenteilla, täysin yksinkertaistaen, mutta ei tämä ole niin ongelmaton asia.

Suomessa valtaosa oppilaista osallistuu edelleen evankelis-luterilaiseen uskonnonopetukseen. Perheet valitsevat sen, eli monissa kouluissa puhutaan jopa noin 90 prosentista oppilaita. Tästä huolimatta täällä keskustelussa annetaan ymmärtää, että tämä järjestelmä olisi jotenkin kestävämpi tai vanhentunut, eikä se palvelisi ketään, mutta meillä on Suomessa mahdollisuus valita elämäntutustumustieto. Ketään ei pakoteta evankelis-luterilaisen uskonnonopetuksen tunnille. Tämä on ollut tällä tavalla jo hyvin pitkään ja myös se, että tämä uskonnonopetus on tunnustuksetonta.

Tosiasiassa evankelis-luterilaisen uskonnon opetuksessa ei ole monille perheille kyse vain siitä uskonnosta, vaan kyse on mitä suurimmassa määrin myös suomalaisesta kulttuuriperinnöstä. Siellä tehdään vierailuja paikalliseen kirkkoon ja seurakuntaan ja muutenkin tutustutaan siihen kulttuuriperintöön. Siellä opitaan, miksi joulu ja pääsiäinen ovat olemassa, mistä perinteet tulevat, ja miksi tietyt juhlat, laulut ja tavat ovat osa suomalaisten arkea.

On erikoista, että tarjotaan nyt ratkaisuksi mallia, jossa kaikille yhteinen katsomusaine käytännössä ohittaisi satojen vuosien saatossa syntyneiden perinteiden vaalimisen, ja perusteluksi esitetään sitä, että vähemmistöuskontojen opetuksen järjestäminen on vaikeaa ja kallista. No, minusta se on hyvin kestävämpi ratkaisu. Sehän on hallinnollinen ongelma, eikä se ole perustelu sille, että poistetaan enemmistön kulttuurinen perinne koulusta.

Huolestuttavinta on se ilmapiiri, joka kouluihin on levinnyt, että moni koulu ei uskalla enää laulaa Suvivirttä ja esittää joulu-evankeliumia. Minusta nämä kuuluvat kiinteänä osana suomalaiseen kulttuuriin. Pitäisi ymmärtää se, että itse asiassa tämä juurettomuus on pääsyy sille, miksi meillä pahoinvointi lisääntyy: kaikki ovat jotain samaa globaalia masaa. Itse en sellaista Suomea halua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

17.39 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Koko länsimainen kulttuurihan perustuu kristinuskon hyveille. Moni sanoo, että Raamatustakin voi väkivaltaa löytää. Kyl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

lähän sieltä ihmiskunnan historiasta löytää aina väkivaltaa, se on selvä asia, mutta sinänsä kristinuskon viesti, Vapahtajamme viesti, ei ole väkivaltainen. Se on rakastava, ymmärtävä ja anteeksiantava. Tämä kannattaisi meidän kaikkien hyväksyä.

Nyt kun lähestymme pääsiäistä, Vapahtajamme ylösnousemusjuhlaa, kannattaa muistaa sekin, että katsokaa nyt ympärille, mitä Suomessa tapahtuu. Täällä koulussa tapellaan jatkuvasti, vasta puukotettiin oppilasta koulussa. Kotona pieniä lapsia on tapettu, hirvittävä väkivaltaa. Mistä se johtuu? Siitä juurettomuudesta, irrallisuudesta, mihin tämä yhteiskunta on suomalaiset ajanut. Kyllä lapset tarvitsevat sen hyvän viestin jo pienenä ja kasvatuksen siihen, mitkä ovat kristinuskon hyvät hyveet, että rakastamme lähimmäistämme, autamme lähimmäistämme, ja teemme parhaamme siinä, että se yhteisö, missä eletään, voi hyvin.

Tämä nykyinen maailman haluaa tietenkin, että kaikki ovat tämmöisiä yksinäisiä, irrallisia henkilöitä, jotka sittemmin voivat sortua vaikka huumeisiin. Jos tällaista maailmaa lähdemme oikein koulun opetus suunnitelmaa muuttamalla suosimaan... Käykääpä kokeilemassa vaikka islamilaisessa valtiossa: menkääpä ehdottamaan sinne kristinuskon opettamista. Se loppuu ensimmäiseen ehdotukseen aivan varmasti. [Mai Kivelän välihuuto] — Ei, kun minähän sanoin juuri, että jos... Minkä tautta te täällä vaaditte, että me emme saa kristinuskoa täällä opettaa ja ihmisille kertoa, mikä on kristinuskon hyvä sanoma? Jospa te kuvittelette, että tämä maailma on niin ihana, että jossakin muualla maailmassa tehdään toisin. Meidän on tiukasti pidettävä kiinni siitä hyveestä, minkä olemme kristinuskon kautta oppineet, ja ennen kaikkea siitä viestistä, mikä tulevalle elämälle meillä kaikilla on. Elämämmehän täällä ei ole ikuista, se kannattaa kaikkien meidän kansanedustajien muistaa. Jatkoa on olemassa, kun uskomme siihen vakaasti.

Toinen asia: Sitten kun katsoo tätä maailman pahuutta, mikä tällä hetkellä ympärillämme vallitsee, niin siihenkin pahaan maailmaan me tarvitsemme paremman vaihtoehdon. Se tulee sitä kautta, että rakastamme lähimmäistämme hyvin ja pidämme hänestä hyvää huolta, pidämme siitä lähipiiristämme hyvää huolta, emmekä hyväksy näitä hirveitä tekoja, mitä parhaillaan olemme nähneet tässä koulumaailmassa. Aivan käsittämätöntä, että pieniä lapsia lyödään puukolla koulussa taikka pahimmillaan pieniä vauvoja tapetaan kotona. Kannattaisi pikkuisen miettiä, mitä suustaan päästää. [Mai Kivelä: Miten se liittyy tähän keskusteluun?]

Kristillinen perintö on tuhansia vuosia elänyt, yli kaksi tuhatta vuotta se on elänyt, ja meidän pitää saada myös uudelle sukupolvelle viestitettyä, että se parempi vaihtoehto on olemassa. Tätä pahuutta tässä maailmassa on tarjolla aivan riittävästi. Ei se tarvitse enää uutta viestinviejää. Jos on olemassa joku elämäkatsomusaine, niin opiskelkoon sitä elämäkatsomusainetta se, jolle ei kristinuskon oppi sovi. Sinne vaan oppimaan. Jos vanhemmat sanovat, että menet oppimaan elämäkatsomustietoa, niin se vallan hyvin sopii. En minä sitäkään vastusta, mutta kristinuskosta on tärkeätä viestiä. Me, tämä maa, olemme kristillinen yhteiskunta, ja sellaisena se tulee pitää. Tätä maallistumista, mitä nämä esitykset esittävät, en missään nimessä hyväksy. [Juha Hänninen: Erinomainen puhe! — Vasemmalta: Todella asiatonta, loukkaavaa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly. [Välihuutoja] — Edustaja Lylyllä on nyt puheenvuoro.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

17.42 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on meillä edustaja Sarkkisen ja muutaman muun allekirjoittama aloite katsomusopin laajentamisesta perusopetukseen ja kouluun. Itse näen tätä siltä kantilta, että onko lapsille hyvä, että näytetään erilaisuutta ja opiskellaan näitä erilaisia näkemyksiä ja katsomuksia yhdessä ja mietitään, mitä ne ovat, milloin ja mistä ne ovat syntyneet ja mitkä ovat siellä perustat ja arvot ja taustat. Meillä koko ajan yhteiskunta eriytyy vain erilaisiin blokkeihin ja erilaisiin tilanteisiin, ja se ei ole hyvä yhteiskuntakehitys. Jos lapsesta lähtien se eriytyminen koko ajan on siellä mukana ja koulu sitä vielä vahvistaa, niin ei varmasti tavallaan sitä ymmärrystä ja sivistystä ja toistensa hyväksymistä synny. Mielestäni tässä taustalla on aika pitkälti tämä ajattelu, että me yritämme ymmärtää toisistamme vähän enempi kuin sillä, että me teemme joitain asioita vain omissa oppimis- ja luokkayhteisöissä.

Mietin tässä myös sitä, kun meillä on tässä nyt opetusministerinkin kanta olemassa ja tiedetään, mitä tässä on tapahtumassa valmistelun osalta tai ainakin selvitysten osalta, ja kysyisin edustaja Sarkkiselta nyt tässä yhteydessä, että miten tämä on ratkaistu muissa Pohjoismaissa. Kun meillä on samanlainen kulttuuriperintö Pohjoismaiden kanssa ja täällä salissa aika usein viitataan siihen, että me kuulumme tähän pohjoismaiseen yhteisöön, niin miten tämä käytännössä on ratkaistu?

Sitten toinen asia, joka tässä pohdituttaa, on se, että sekään ei ole kyllä hyvä kehitys-suunta, että me viemme radikalisoituvaa koulutusta tuonne kotiin. Sieltä ei hyvä seuraa, ja parempi olisi, että ne lapset olisivat yhteisessä opinahjossa ja yhteisillä tunneilla, ja saataisiin siitä yhteisiä kokemuksia aikaiseksi, ja kavereita.

Tässä mielessä tässä on monta tällaista näkökulmaa, koska pitäisi madaltaa näitä kulttuurien välisiä raja-aitoja. — Kiitos. [Mai Kivelä: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

17.45 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Ymmärrykseni mukaan ainakin Ruot-sissa on käytössä tällainen kaikille yhteinen, ei-tunnustuksellinen katsomusaine, jossa esitellään maailmanuskontoja ja elämänskatsomuksia, eli siellä ei segregoida lapsia ja nuoria perustuen heidän uskonnolliseen taustaansa. Muista Pohjoismaista en valitettavasti osaa sanoa.

Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää nyt muistaa, että eihän koulujen uskonnonope-tus, ei evankelis-luterilainen eikä muukaan uskonnonopetus, ole tunnustuksellista nyt-kään. Se siis ei ole tunnustuksellista nytkään. Tunnustuksellinen opetus järjestetään nykyi-selläänkin koulujen ulkopuolella, eikä sitä ole jatkossa kukaan estämässä tai kieltämässä.

Minusta peruskysymys on se, miksi me oikeastaan haluamme jakaa lapset eri opetusryh-miin heidän ja heidän perheidensä katsomusten ja uskontojen perusteella. Mikä on kestävä peruste tälle lasten jaottelulle? Miten perustellaan sitä, että joidenkin lasten uskonnonope-tus voidaan toteuttaa kokonaan koulun ja kokonaan koulun valvonnan ulkopuolella? Mi-ten se voi olla kestävä ja perusteltua? On myös kysyttävä, miten perustellaan sitä, että eri lapsilla ja eri perheillä on erilaiset valinnan mahdollisuudet, niin että jos perhe ei kuulu ev.-lut. kirkkoon, niin sitten voi valita ev.-lut. uskonnon tai elämänskatsomustiedon, mutta jos kuuluu ev.-lut. kirkkoon, niin ei voi valita mitään vaan menee ev.-lutiin ja ei voi valita elä-mänkatsomustietoa. Miten on perusteltavissa tämä nykyinen lainsäädännöllinen tila?

Arvoisa puhemies! Kulttuuriperintöähän voidaan välittää niin yhteisen katsomusaineen kuin muunkin koulussa tapahtuvan opetuksen välityksellä, kunhan se ei ole tunnustuksel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

lista, ja sehän ei saa olla tunnustuksellista nytkään. Ja eikö se kuitenkin ole niin, että sitä kulttuuriperintöä tulisi esitellä kaikille eikä vain ev.-lut. oppilaille? Eli jos me ajatellaan, että se on yhteistä kulttuuriperintöä ja se ei ole tunnustuksellista, niin sitä pitäisi ja voisi kaikille opettaa, eikä vain sille osalle lapsista ja nuorista, pienenevälle osalle, joka osallistuu evankelis-luterilaiseen uskonnonopetukseen. Miksi me haluamme tässäkin mielessä segregoida lapsia, kelle välitetään kulttuuriperintöä ja kelle ei?

Arvoisa puhemies! Ehkä tärkein asia: Tässä ajassa, jossa ihmiset segregoituvat, jossa Suomi monimuotoistuu ja missä erilainen vihamielisyys ja vastakkainasettelu lisääntyvät, eikö meidän pitäisi edistää vuoropuhelua, toistemme ymmärtämistä ja eri tavalla ajattelevien ihmisten kohtaamista, eikä jakaa lapsia uskontojen ja katsomusten perusteella erilaisiin ryhmiin?

Pidän surullisena sitä, että täällä myös on demonisoitu meitä aloitteen esittäjiä ja kyseenalaistettu meidän ikään kuin motiiveja ja puhuttu ikään kuin pahuuden edistämisestä, kun pyritään nimenomaan edistämään dialogia, yhteisymmärrystä ja kohtaamista. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Olen varma, että keskustelu tästä jatkuu ja on vain ajan kysymys, milloin Suomessa yhteinen katsomusaine säädetään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.48 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Suvivirren, joulukuvaelman ja joululaulujen esittäminen ja laulaminen on todella tärkeää, ja se on erityisesti vanhempien ja oppilaiden toive. Suomalainen kulttuuri ei ole mikään kiusallinen elementti, jonka pitäisi olla häpeän aihe ja jota pitäisi välttää ja varoa. Se on osa meidän yhteistä historiaa ja identiteettiä. Koulun tehtävä ei ole häivyttää tätä perintöä, vaan auttaa uusia sukupolvia ymmärtämään sitä. Samalla voidaan kuitenkin opettaa myös muista uskonnoista ja katsomuksista, mutta omaa kulttuuriperintöä ei pidä häivyttää sen nimissä, ja näinhän tapahtuukin jo yläkoulusta lähtien, että opiskellaan maailmanuskontoja, ja alakoulussakin jonkun verran. Mielestäni opetussuunnitelmassa pitäisi olla selkeästi kirjattuna, että suomalaisiin juhliin ja perinteisiin liittyvät tavat, kuten Suvivirsi ja perinteiset joululaulut, kuuluvat koulun juhliin.

Ei ole siis kyse vain uskonnosta. Kyse on suomalaisesta kulttuurista. Nyt kun vaaditaan tätä yhteistä katsomusoppiainetta, niin evankelis-luterilaisen uskonnon valitsee noin 85—90 prosenttia oppilaista Suomessa, kun heillä on mahdollisuus valita myös elämäntatsumusoppiaine. Minulle ei aivan nyt avaudu, miksi meidän pitäisi nämä 90 prosenttia perheistä ja lapsista siirtää yhteiseen katsomusoppiaineeseen, kun viisi—kahdeksan prosenttia oppilaista kuuluu sitten näihin vähemmistöuskontoihin. [Mai Kivelä: Tervetuloa Helsinkiin!] Se, miten ne voitaisiin järjestää, on esimerkiksi, että maakunnan tasolla tai isommissa kaupungeissa järjestetään koulutetun suomalaisen uskonnonopettajan opettamana, esimerkiksi etäopetusta hyödyntäen, näitä vähemmistöuskontoja. Se helpottaisi huomattavasti koulujen järjestelyjä.

Jos me emme itse pidä kiinni omasta kulttuurista ja vaali sitä, niin ei sitä tee kukaan meidän puolesta. Omaa kulttuuria ei missään nimessä saa pitää itsestäänselvyytenä, sillä sitä se ei ole. Tavat, perinteet ja itseymmärrys säilyvät vain niin kauan kun niitä aktiivisesti vaalitaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

Vielä tästä yhteisestä katsomusoppiaineesta: Jos siellä pystyttäisiin sitten kaikille näitä kulttuuriperinteitä siirtämään, niin sittenhän se tarkoittaisi, että meidän pitäisi siirtää niitä islaminkin perinteitä meidän suomalaisille lapsille, koska miten siinä yhteisessä katsomusoppiaineessa eroteltaisiin, minkä uskonnon perinteitä siirretään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

17.51 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tuli jo toinen aihe peräkkäin, josta en ollut ajatellut pitää puheenvuoroa, mutta on niin mielenkiintoinen keskustelu, ja huomaa olevansa tässä asiassa vähän niin kuin keskellä tässä. Täällä tulee monenlaisia näkemyksiä, ja on meitä keskustalaisia huhujen mukaan muitakin vielä tuolla vapaalla jalalla. Tässä on oikeastaan se hieno puoli, että demokratiassa me voidaan keskustella erilaisista näkökulmista.

Tietysti mennään aika syvälle sitten siinä keskustelussa, jos ruvetaan miettimään, mitä on suomalainen kulttuuri ja mitä kaikkea siihen liittyy ja miten paljon se on muuttunut vuosien ja vuosikymmenten ja vuosisatojen varrella. Suomi on aika nuori valtio kuitenkin, ja me ollaan oltu Ruotsin vallan ja Venäjän vallan alla, ja on tainnut saamelaisia asua täällä ennen meitä. Eli kaikki tällainen, enkä missään nimessä, kun en ole asiantuntija, mene siihen.

Menin vuonna 74 kouluun, jolloinka peruskoulu alkoi, ja oikeastaan tulee semmoisia muistikuvia, kun tulee ikää enempi, mitä jälkeinpäin vasta huomaa, oikeastaan pitkän ajan päästä. Otan esimerkin, että maantiedon tunnilla käytiin läpi Itä-Euroopan maita, ja huomasi myöhemmin sitten, mitenkä romantisoitu kuva niistä luotiin. Joku Romania: siellä viljapellot lainehtivat ja tehtiin koko ajan uusia tuotantoennätyksiä, ja aivan upea ja värikäs oli se Romanian vaakuna — täydellinen diktatuuri ja täysin niin kuin mätä valtio, ja meille luotiin tällaista, niin kuin jokaisessa ajassa ja joka vuosikymmenellä meille opetetaan, ja toivon mukaan nykyään aina vain vähemmän ja vähemmän. [Juha Hänninen: Se oli sitä sosialismia!] — No, suomettumista ilmeisesti se oli.

No, sitten toinen: Yli 20 vuotta järjestötyössä — sillä ei ole väliä, mistä järjestöstä on kysä, vaikka ehkä joku tietääkin täällä, missä olen ollut — ja minulla oli alusta alkaen toimihenkilönä ja toiminnanjohtajana siinä liitossa, että kaikki jäsenet ovat saman arvoisia, eli ihan sama, minkä kokoinen yritys on tai mitä he ajattelevat mistään asioista, he ovat samanarvoisia jäseniä siinä järjestössä. Minulle tuli tämä ajatus nyt kun tätä keskustelua täällä kuuli, että tässä on vähän sama asia, että meillä on näitä raja-aitoja tosi paljon ja meillä tammöisenä aikana varsinkin paljon enemmän pitäisi olla ymmärrystä siitä, miten erilaisia me voimme olla mutta silti samanlaisia ja suomalaisia, ja miten senkin sitten kukakin määrittää. Veljeni lapset olivat yhdessä vaiheessa niin, että yksi on japanilaisen kanssa, yksi kolumbialaisen ja yksi romaniaisen kanssa naimisissa, ja jokaisella on erilainen kulttuuritausta, ja kaikkien kanssa on tultu hyvin toimeen.

Eli kaikki, mikä yhdistää meitä, on hyvästä, ja kaikki, mikä erottaa meitä, on pääsääntöisesti pahasta, ja miten me tätä yhteistä näkemystä ja ymmärrystä toisista, erilaisista kulttuureista ja muista... Niin kuin sanoin, en ota nyt tähän lakialoitteeseen kantaa. Edesmennyt äitini, joka menehtyi tuossa marraskuussa, oli syvästi uskonnollinen, ollut lapsuudesta asti, hyvin nuoresta asti, mutta hän ei koskaan tuputtanut meille mitään. Hän vain opetti sen, että kaikki ihmiset ovat arvokkaita, kaikki ihmiset ovat lähtökohtaisesti saman arvoisia, ja vasta nyt täällä on tajunnut, että tämä oli aika alkiolainen lähestymistapa. Mutta vii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

meiset kolme vuotta olen vasta huomannut, miten paljon... En esitä, että pitäisi olla tämmöistä oppiainetta kuin kepulaisuus — kuinka petän kaikkia muita paitsi itseäni. [Naurua] — Kiitos, nyt menee jaaritteluksi, ja lopetan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.55.

Keskustelua jatkettiin 18.49.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 13 käsittelyä. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

18.50 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu sai tuossa aikaisemmassa osiossa kyllä aika uskomattomia käänteitä, joita olisin halunnut vielä siihen lopuksi kommentoida. Me aloitimme tämän lakialoitteen esittelyn edustaja Sarkkisen kanssa sillä, että me tarvitsemme dialogia, me tarvitsemme lisää yhteisymmärrystä, me tarvitsemme sitä, että me kuuntelemme toisiamme eri taustoista, ja sitten täällä oli puheenvuoroja, joissa suunnilleen syytettiin eri katsantokantaan kuuluvia ihmisiä lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ja kaikesta väkivallasta, mitä yhteiskunnassa esiintyy. Annettiin myös ymmärtää, että erilaiset eettiset arvot olisivat kristillinen yksinoikeus, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa, ja niin pois päin. Tätä hieman ihmettelen.

Sitten täällä puhuttiin myös valinnanvapaudesta, ja halusin vielä nostaa tämän seikan, koska en sitä tuossa pöytäpuheessa ehtinyt sanoa. Eli juuri tällä hetkellä me kavennetaan perheiden ja lasten valinnanvapautta, koska tällä hetkellä meillä on tilanne, että esimerkiksi ET-opetusta ei voi valita, mikäli kuuluu johonkin uskontokuntaan. Ainakin itse olen saanut tästä palautetta, että tätä ei pidetä yhdenvertaisena, että lapsen ja perheen pitää olla kirkkoon kuulumattomia, jotta voi osallistua ET-opetukseen. Jos ajattelisi, että haluaa kuulua kirkkoon, mutta ajattelee, että elämäkatsomustieto olisi se paras vaihtoehto koulun puolelta, niin nyt näin ei voi tehdä. Jos me peräänkuulutamme valinnanvapautta, että jokainen saa itse valita, niin annetaan sitten kaikkien minimissään valita elämäkatsomusoppi riippumatta siitä, mihin uskontokuntaan kuuluu. No, totta kai tämä pidemmälle viety esitys eli tämä yhteinen katsomusaine olisi mielestäni vielä parempi, mutta minimissään pitäisi mahdollistaa tämä valinnanvapaus jo nyt tällä hetkellä.

Perheet ovat eriarvoisessa asemassa. Tämä esitys lisäisi yhdenvertaisuutta, ja kuten aiemmin sanoin, minusta on hyvin outoa, että me haluamme koulussa jakaa lapset oman taustansa perusteella eri ryhmiin, kun koulussa se opetus ei ole tunnustuksellista. Eli kun se uskonnonopetus pitäisi joka tapauksessa tapahtua jossain muualla kuin koulussa, niin mikä on se peruste, että me jaamme lapsia siellä opetuksessa näihin eri uskontokuntiin? Jokaisella on tietenkin uskonnonvapaus, mutta kouluopetus on sitten asia erikseen. No niin.

Viimeinen pointti: Täällä vedottiin myös koulujen arkeen. Ainakin Helsingissä tätä lakimuutosta nimenomaan halutaan ja sitä tarvitaan ja sitä ollaan joka tapauksessa nyt edistämässä. [Puhemies koputtaa] Käsittääkseen ainakin Helsingissä meillä on myös hyvin laa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 27/2026 vp

ja yhteisymmärrys eri puolueiden välillä, että tämä on hyvä kehityskulku, että mennään kohti tätä yhteistä katsomusainetta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.